

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

(IT-04-81)

MOMČILO PERIŠIĆ

MOMČILO PERIŠIĆ

Oslobođen krivice

Od otprilike 26. avgusta 1993. do 24. novembra 1998., načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije (VJ)

- Oslobođen krivice

Datum rođenja	22. maj 1944. u Koštunićima, Srbija
Optužnica	Prvobitna optužnica: 24. februar 2005, obelodanjena 7. marta 2005; izmenjena optužnica: 29. avgust 2005; redigovana druga izmenjena optužnica: 17. januar 2008.
Datum predaje	7. mart 2005.
Doveden na MKSJ	7. mart 2005.
Prvo stupanje pred Sud	9. mart 2005, izjasnio se da nije kriv po svim tačkama optužnice
Presuda Pretresnog veća	6. septembar 2011, osuđen na 27 godina zatvora
Presuda Žalbenog veća	28. februar 2013, oslobođen krivice

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	198
Broj svedoka optužbe	108
Broj dokaznih predmeta optužbe	2945
Broj svedoka odbrane	28
Broj dokaznih predmeta odbrane	849
Broj dokaznih predmeta sudskog veća	3

SUĐENJE	
Početak suđenja	2. oktobar 2008.
Završne reči	28. - 31. mart 2011.
Pretresno veće I	sudija Bakone Justice Moloto (predsedavajući), sudija Pedro David, sudija Michèle Picard
Optužba	Mark Harmon, Daniel Saxon
Odbrana	Novak Lukić, Gregor Guy-Smith
Presuda	6. septembar 2011.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno veće	sudija Theodor Meron (predsedavajući), sudija Carmel Agius, sudija Liu Daqun, sudija Andréia Vaz, i sudija Arlette Ramaroson
Optužba	Helen Brady
Odbrana	Novak Lukić, Gregor Guy-Smith
Presuda	28. februar 2013.

POVEZANI PREDMETI <i>Po geografskom području</i>	
BLAGOJEVIĆ I JOKIĆ (IT-02-60) "SREBRENICA"	
ERDEMOVIĆ (IT-96-22) "POLJOPRIVREDNO DOBRO PILICA"	
KARADŽIĆ (IT-95-5/18) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"	
KRSTIĆ (IT-98-33) "SREBRENICA-DRINSKI KORPUS"	
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) "KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA"	
MLADIĆ (IT-09-92) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"	
NIKOLIĆ MOMIR (IT-02-60/1) "SREBRENICA"	
OBRENOVIĆ (IT-02-60/2) "SREBRENICA"	
ORIĆ (IT-03-68)	
POPOVIĆ <i>i dr.</i> (IT-05-88) "SREBRENICA"	
STANIŠIĆ I SIMATOVIĆ (IT-03-69)	
TOLIMIR (IT-05-88/2) "SREBRENICA"	
TRBIĆ (IT-05-88/1) "SREBRENICA"	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Optužnica protiv Momčila Perišića potvrđena je 24. februara 2005, a obelodanjena 7. marta 2005.

Tužilaštvo je 26. septembra 2005. podnelo izmenjenu optužnicu. Dana 20. novembra 2006, Pretresno veće je pozvalo Tužilaštvo, na osnovu pravila 73*bis*, da smanji obim optužnice za barem jednu trećinu. Dana 4. decembra 2006, Tužilaštvo je odbilo prihvatiti poziv, ali je dalo na znanje da bi radije dodatno izmenilo optužnicu. Dana 15. maja 2007, Pretresno veće naložilo Tužilaštvu da podnese novu optužnicu koja će sadržavati sve izmene koje predlaže Tužilaštvo i takođe je naložilo Tužilaštvu da ne izvodi dokaze o teroru u vezi sa tačkama koje se odnose na Sarajevo na osnovu pravila 73*bis*. Tužilaštvo je 13. septembra 2007. podnelo drugu izmenjenu optužnicu. Dana 17. januara 2008, Pretresno veće je naložilo Tužilaštvu da podnese redigovanu optužnicu. Nakon toga, 5. februara 2008, Tužilaštvo je podnelo redigovanu drugu izmenjenu optužnicu.

U optužnici se navodi da je Perišić bio načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije (VJ) od otprilike 26. avgusta 1993. do 24. novembra 1998. Prema optužnici, Perišić, kao najviši oficir u VJ, imao je *de jure* i *de facto* ovlašćenja da:

- donosi i sprovodi odluke za Generalštab VJ i sve potčinjene jedinice;
- izdaje zapovesti, instrukcije i direktive i stara se da te zapovesti, instrukcije i direktive budu izvršene; i
- premešta i nalaže prekomandu ljudstva VJ u Vojsku Republike Srpske (VRS) i Srpsku vojsku Krajine (SVK) preko 30. i 40. kadrovskeg centra Generalštaba VJ radi kraćih privremenih zadataka ili na duže neodređeno vreme.

Optuženi se teretio na osnovu individualne krivične odgovornosti za pomaganje i podržavanje u planiranju, pripremanju i izvršenju ubistava, nehumanih dela, progona na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, istrebljenja i napada na civile. Takođe je optužen, u svojstvu nadređenog oficira, zato što nije preduzeo nužne i razumne mere da spreči krivična dela i kazni potčinjene za počinjenje zločina.

Perišić se teretio na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) i na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- **Ubistvo, nehumana dela, progone na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, istrebljenje** (zločini protiv čovečnosti, član 5)
- **Ubistvo, napade na civile** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

SUĐENJE

Suđenje je počelo 2. oktobra 2008. Tužilaštvo je završilo s izvođenjem svojih dokaza 25. januara 2010.

Izvođenje dokaza odbrane počelo je 22. februara 2010, a završilo 11. januara 2011.

Završne reči su iznesene od 28. do 31. marta 2011.

PRESUDA PRETRESNOG VEĆA

Pretno veće je ustanovilo da je od septembra 1992. do novembra 1995. VRS u Sarajevu sprovela dugotrajnu kampanju granatiranja i snajperskog delovanja koja je za ishod imala pogibiju stotina civila, dok su hiljade civila ranjene. U leto 1995, VRS je napala grad Srebrenicu koji je Savet bezbednosti Ujedinjenih Nacija prethodno proglasio bezbednom zonom za civile. Po zauzimanju Srebrenice, VRS se upustila u prisilno premeštanje i masakriranje hiljadâ muslimanskih civila i lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima.

Pretno veće je utvrdilo da je SVK granatirala grad Zagreb 2. maja 1995, pri čemu je 5 ljudi izgubilo život, a 146 ih je ranjeno. SVK je sutradan ponovo granatirala Zagreb, pri čemu su život izgubile 2 osobe, a ranjeno ih je 54. Veće je zaključilo da je SVK počinila sledeće zločine: ubistvo kao zločin protiv čovečnosti, ubistvo kao ratni zločin, nehumana dela kao zločin protiv čovečnosti i napade na civile kao ratni zločin.

Pretno veće je ustanovilo da je, pod nadzorom generala Perišića, Vojska Jugoslavije obezbeđivala logističku pomoć širokih razmera VRS i SVK. Logistička pomoć obuhvatala je naročito velike količine pešadijske i artiljerijske municije, gorivo, rezervne delove, obuku i stručnu pomoć.

Vrhovni savet odbrane Savezne Republike Jugoslavije dao je generalu Perišiću i Vojsci Jugoslavije ovlašćenje da pruža logističku pomoć VRS i SVK. Iako general Perišić zvanično nije bio član Vrhovnog saveta odbrane, on je učestvovao na sastancima VSO zajedno sa njegovim članovima, među kojima se ističu Slobodan Milošević i Zoran Lilić koji su u to vreme obavljali funkcije predsednika Srbije i predsednika Savezne Republike Jugoslavije. Perišić je redovno podsticao VSO da produži sa ukazivanjem obimne logističke pomoći VRS i SVK, naglašavajući da neće biti u stanju da ratuju ukoliko im se ne pruži znatna logistička podrška.

Veliki broj oficira VRS i SVK došao je iz redova Vojske Jugoslavije. Oni su službeno ostali pripadnici Vojske Jugoslavije čak i onda kad su se borili u Bosni i Hrvatskoj pod barjacima VRS i SVK. Perišić je predložio i pažljivo sproveo u delo ideju da se stvore "kadrovski centri" kako bi se regulisao status tih oficira i kako bi im se omogućilo da legalno ostanu deo Vojske Jugoslavije. Oficiri VRS zadržali su svoje plate i beneficije kao pripadnici Vojske Jugoslavije kroz nešto što se zvalo 30. kadrovski centar, a oficiri SVK kroz 40. kadrovski centar. Perišić je dobro znao da je isplata plata bila, po njegovim vlastitim rečima, «od velike pomoći» Vojsci Republike Srpske.

Konačno, većina je smatrala da je Perišić imao saznanja da operacije VRS obuhvataju teške zločine nad civilima. General Perišić dobijao je iz raznih izvora informacije o zločinačkom postupanju VRS i diskriminatornoj nameri protiv Muslimana. Po Perišićevom nalogu obaveštajni i bezbednosni organi Vojske Jugoslavije pratili su stavove međunarodne zajednice i međunarodnih medija o sukobu u Bosni i Hercegovini. Generalštab Vojske Jugoslavije ja takođe primao diplomatske izveštaje o sednicama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija posvećenih teškim zlostavljanjima civila u Sarajevu i drugim delovima Bosne i Hercegovine. Generalštab Vojske Jugoslavije ja takođe primao diplomatske izveštaje o sednicama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija posvećenih teškim zlostavljanjima civila u Sarajevu i drugim delovima Bosne i Hercegovine. Konkretno, Perišić bio je upozoren na činjenicu da VRS sprovodi kampanju granatiranja i snajperskog delovanja po civilima tokom opsade Sarajeva. Ovi stalni napadi bili su dobro dokumentovani i o njima se naširoko izveštavalo tokom perioda od tri godine. Perišić nije mogao razumno odbaciti te informacije samo zato jer su on i njegovi saveznici smatrali da su one neobjektivne na štetu Srba. Činjenica da su neke informacije bile, u nekim slučajevima, pristrasne ili jednostrane, ne utiče na zaključak da je Perišić bio obavešten o zločinima VRS u Sarajevu, odnosno konkretno o ubistvima, napadima na civile i nečovečnim delima.

Kad je reč o zverstvima počinjenim tokom zauzimanja Srebrenice u julu 1995. većina je naglasila da je Perišić još mnogo pre te tragedije bio obavešten da je VRS sklona napadanju civila. Pored toga, znao je za porast napetosti u području Srebrenice kao i za to da VRS tamo sprema vojni napad. Većina se uverila da je Perišić znao da je bilo vrlo verovatno da će VRS prisilno premestiti bosanske Muslimane i počiniti ubistva i druga zlostavljanja sa diskriminatornom namerom jednom kad Srebrenica padne pod kontrolu VRS. Drugim rečima, Perišić je znao da će VRS po svoj prilici počiniti krivična dela ubistva, nečovečnih dela i progona u Srebrenici. Međutim, Pretresno veće je jednoglasno zaključilo da dokazi ne pokazuju van razumne sumnje da je Perišić, na osnovu poznavanja prethodnog ponašanja VRS, mogao razumno predvideti da će VRS izvršiti radikalno sistematsko istrebljenje hiljada Muslimana u Srebrenici. Dokazi ne pokazuju van razumne sumnje da je u relevantno vreme postojao odnos nadređenog i podređenog između Perišića i počinilaca zločina u Sarajevu i Srebrenici. Prema tome, Pretresno veće je zaključilo da Perišić nije krivično odgovoran za propust da spreči zločine VRS ili kazni njihove počinioc.

Pretresno veće je zaključilo da je Perišić putem 40. kadrovskog centra vršio efektivnu kontrolu nad oficirima Vojske Jugoslavije koji su služili u SVK. Taj zaključak bazira se osim toga i na nalazu da je Perišić mogao da izdaje komandna naređenja višim oficirima SVK koji su služili u 40. kadrovskom centru i da su ih oni smatrali obavezujućim. Većina sudija je stoga zaključila da je u relevantno vreme postojao odnos nadređenog i podređenog između Perišića i počinilaca zločinačkih napada na Zagreb 2. i 3. maja 1995. Većina sudija je zaključila da, iako je Perišić odmah bio obavešten o oba raketna napada SVK na Zagreb, on nije preduzeo «nužne i potrebne mere» da kazni počinioc čiji su teški zločini tako ostali nekažnjeni. Većina je zato smatrala da je Perišić odgovoran za to što nije kaznio svoje podređene za njihove zločine u Zagrebu.

Dana 6. septembra 2011, Veće je donelo presudu i proglasilo Perišića krivim za pomaganje i podržavanje, na osnovu individualne odgovornosti (shodno članu 7 (1) Statuta Međunarodnog suda) sledećih krivičnih dela:

- Ubistvo (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Sarajevu i Srebrenici;
- Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3) u vezi sa događajima u Sarajevu i Srebrenici;
- Nehumana dela - ozleđivanje i ranjavanje civila (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Sarajevu;
- Napadi na civile (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3) u vezi sa događajima u Sarajevu;
- Nehumana dela - nanošenje teških ozleda, ranjavanje, prisilno premeštanje (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Srebrenici;
- Progoni na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Srebrenici.

Nadalje, Veće je proglasilo Perišića krivim na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7 (3) Statuta Međunarodnog suda) za sledeća krivična dela:

- Ubistvo (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Zagrebu;
- Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3) u vezi sa događajima u Zagrebu;
- Nehumana dela - ozleđivanje i ranjavanje civila (zločin protiv čovečnosti, član 5) u vezi sa događajima u Zagrebu;
- Napad na civile (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3) u vezi sa događajima u Zagrebu.

Pretresno veće je proglasilo da Perišić nije kriv i izreklo oslobađajuću presudu po tački optužnice za istrebljenje u vezi sa događajima u Srebrenici, i smatralo je da za tačke optužnice 1 do 4 i 9 do 12, nije kriv to što u svojstvu nadređenog starešine nije sprečio protivpravna dela svojih potčinjenih ili kaznio počinioc, u vezi sa događajima u Zagrebu i Srebrenici.

Kazna: 27 godina zatvora

ŽALBENI POSTUPAK

Perišićeva odbrana je 8. novembra 2011. podnela najavu žalbe. Dana 10. aprila 2012, odbrana je podnela svoj žalbeni podnesak (javnu redigovanu verziju). Pretres u žalbenom postupku održan je 30. oktobra 2012.

PRESUDA ŽALBENOG VEĆA

Perišić je na osuđujuću presudu i kaznu podneo žalbu po sedamnaest osnova. On je zatražio da Žalbena veće preinači sve osude ili da mu, alternativno, umanjí kaznu.

Žalbena veće je podsetilo da je Pretresno veće zaključilo da konkretna usmerenost nije element koji se traži za *actus reus* pomaganja i podržavanja. Pretresno veće je, u skladu s tim, odbilo da razmatra pitanje da li je Perišić konkretno usmeravao pomoć za zločine Vojske Republike Srpske (VRS). Pretresno veće je konstatovalo da je Perišić u velikoj meri doprineo tim zločinima, da je znao da njegova pomoć ide u prilog činjenju zločina u Sarajevu i Srebrenici, kao i da je bio svestan opšte prirode tih zločina. Polazeći od tih konstatacija, Pretresno veće je zaključilo da je Perišić kriv za pomaganje i podržavanje zločina koje je VRS počinio u Sarajevu i Srebrenici. Žalbena veće, uz suprotno mišljenje sudije Liua, smatralo je da konkretna usmerenost ostaje obeležje odgovornosti za pomaganje i podržavanje i ponovo potvrdilo da se osuda za pomaganje i podržavanje nekog krivičnog dela ne može izreći ako konkretna usmerenost nije dokazana van razumne sumnje. Shodno tome, Žalbena veće je smatralo da je Pretresno veće napravilo pravnu grešku time što nije razmotrilo da li je u ovom predmetu dokazana konkretna usmerenost. Žalbena veće je stoga *de novo* ocenilo dokaze u vezi s osuđujućom presudom koja je izrečena za pomaganje i podržavanje u skladu s valjanim pravnim standardom i razmotriti da li su njegove radnje bile konkretno usmerene na pomaganje i podržavanje zločina VRS u Sarajevu i Srebrenici.

Pretresno veće nije zaključilo da su sve aktivnosti VRS-a u Sarajevu ili Srebrenici po svojoj prirodi bile kriminalne i ograničilo je svoje konstatacije tako što je neke postupke označilo kao kriminalne u kontekstu operacija u Sarajevu i Srebrenici. U takvim okolnostima Žalbena veće je smatralo da politika pružanja pomoći opštim ratnim naporima VRS-a sama po sebi ne pokazuje da je pomoć koju je omogućio Perišić bila konkretno usmerena ka pomaganju zločina koje je VRS počinio u Sarajevu i Srebrenici.

Žalbena veće je smatralo da pomoć jedne vojske ratnim naporima druge vojske sama po sebi nije dovoljna da sobom povlači individualnu krivičnu odgovornost pojedinaca koji pružaju pomoć ukoliko nema dokaza da je relevantna pomoć bila konkretno usmerena ka kriminalnim aktivnostima. Međutim, Žalbena veće je istaklo da ovaj zaključak nipošto ne treba tumačiti kao da omogućava vojnim starešinama da izbegnu krivičnu odgovornost tako što će s drugima dogovoriti činjenje krivičnih dela. Ako se za naizgled nezavisnu vojnu grupu dokaže da je pod kontrolom starešina druge vojne grupe, oni se mogu smatrati odgovornim za zločine koje su počinile njihove marionetske snage. Isto tako, pomoć koju je jedna vojna sila konkretno usmerila ka zločinima koje počinio druga vojna sila takođe može da povlači odgovornost za pomaganje i podržavanje. Međutim, kako je objašnjeno gore u tekstu, da bi osoba koja je optužena za pomaganje i podržavanje nekog zločina snosila krivičnu odgovornost, mora se utvrditi postojanje dovoljne veza između postupanja te optužene osobe i zločina za čije se pomaganje tereti. Ni konstatacije Pretresnog veća ni dokazi u spisu ovoga predmeta ne dokazuju postojanje takve veze kad je reč o Perišićevom postupanju.

S obzirom na gorenavedeno, Žalbena veće, uz suprotno mišljenje sudije Liua, delimično je prihvatilo drugi i treći Perišićev osnov žalbe, u delu u kome se oni odnose na osuđujuću presudu koja mu je izrečena za pomaganje i podržavanje, i poništilo osuđujuću presudu koja mu je izrečena po tačkama 1, 2, 3, 4, 9, 10, 11 i 12 Optužnice. S obzirom na ovaj zaključak, preostali Perišićevi argumenti izneti u žalbenim osnovima jedan do dvanaest odbačeni se kao bespredmetni.

U svom trinaestom žalbenom osnovu, Perišić je tvrdio da je Pretresno veće napravilo pravnu i činjeničnu grešku kad je utvrdilo da je između Perišića i pripadnika Vojske Jugoslavije (VJ) upućenih u Srpsku vojsku Krajine (SVK) u vreme granatiranja Zagreba 2. i 3. maja 1995, postojao odnos nadređeni-podređeni. Žalbena veće je razmotrilo dokaze koji se odnose na Perišićevu mogućnost da izdaje obavezujuća komandna naređenja pripadnicima VJ koji su bili upućeni preko 40. KC. Pošto je pažljivo razmotrilo relevantne posredne dokaze, Žalbena veće se nije uverilo da je jedini razuman zaključak taj da je Perišić u vreme granatiranja Zagreba mogao da izdaje komandna naređenja upućenim pripadnicima VJ.

Nadalje, Žalbena veće je napomenulo da postoje dokazi da su snage SVK stavljene pod direktnu kontrolu VJ posle pada Republike Srpske Krajine. U datim okolnostima, razumno tumačenje ovih dokaza jeste da je Perišić stekao ovlašćenja da pokreće disciplinske postupke protiv pripadnika VJ upućenih u SVK tek posle granatiranja Zagreba. Žalbena veće je zaključilo da, mada određeni dokazi u spisu predmeta idu u prilog tome da je Perišić imao efektivnu kontrolu nad vojnicima upućenim preko 40. KC, drugi dokazi u spisu predmeta sugerišu da u vreme granatiranja Zagreba Perišić ipak nije imao efektivnu kontrolu nad izvršiocima zločina u Zagrebu navedenih u optužnici.

Na osnovu gore navedenih razloga, Žalbena veće je zaključilo da je Pretresno veće pogrešilo kada je

Perišiću izreklo osuđujuću presudu za to što je propustio da pripadnike VJ upućene preko 40. KC kazni za zločine koji su se odigrali tokom granatiranja Zagreba 2. i 3. maja 1995. godine. Shodno tome, trinaesti žalbeni osnov Perišića je prihvaćen. Perišićeve preostale žalbene osnove su odbačene kao bespredmetne i Veće se njima nije bavilo.

Dana 28. februara 2013, Žalbeno veće je poništilo osuđujuću presudu koja je izrečena Perišiću za zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja i izreklo oslobađajuću presudu.

Sudije Theodor Meron i Carmel Agius priložili su zajedničko izdvojeno mišljenje. Sudija Arlette Ramaroson priložila je izdvojeno mišljenje. Sudija Liu Daqun priložio je delimično suprotno mišljenje.